

การวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์

Cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences

กรรณิกา พันธุ์ศรี², ชัยพร พงษ์พิสันต์รัตน์¹, ดุษฎิ เล็บขาว¹,
บวรพจน์ ชมภูณูช¹, ภมรพรรณ ยुरะยาตร์², รังสรรค์ โฉมยา³,
ลักขณา สริวัฒน์³, วิภาณี สุขเอิบ¹, ศุภชัย ตุกกลาง¹,
สมบัติ ท้ายเรือคำ⁴, สุชีรินันท์ อามาทย์บัณฑิต¹, อารยา ปิยะกุล¹
Gunniga Phansri², Chaiporn Pongpisanrat¹,
Dussadee Lebkhao¹, Bovornpot Choompunuch¹,
Phamorpnun Yurayat², Rungson Chomeya³, Lakkana Sariwat³,
Wipanee Suk-erb¹, Supachai Tuklang^{1*}, Sombat Tayruakham⁴,
Sukirin Amadbundit¹, Araya Piyakun¹

Received: 1 October 2021 ; Revised: 18 October 2021 ; Accepted: 12 November 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในเรื่องความหมาย และความสำคัญ (2) เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นหลักการและแนวทางในการดำเนินการวิจัยข้าม

¹ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

⁴ รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Lecherer, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

⁴ Associate Professor, Faculty of Education, Chiang Mai University

วัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ความเหมือนและความแตกต่างกับการวิจัยแบบปกติโดยทั่วไป ทั้งในบริบทและวิธีการ (3) เพื่อให้ผู้อ่านได้เปิดโลกทัศน์เกี่ยวกับการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เป็นแนวโน้มใหม่ที่มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งบทความนี้ผู้เขียนใช้วิธีการสังเคราะห์ (Synthesis) หนังสือ ตำราเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบข้ามวัฒนธรรม โดยในตอนต้นของบทความนำเสนอเรื่องราวการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตอนกลางของบทความจะนำเสนอวิธีการทำวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบข้ามวัฒนธรรม และตอนท้ายของบทความจะนำเสนอตัวอย่างของการวิจัยข้ามวัฒนธรรมในบริบทต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้มองเห็นแนวทางและประโยชน์ของการทำการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์

คำสำคัญ: วิชวิหยาการวิจัย, สังคมและวัฒนธรรม, การศึกษา, จิตวิทยา, สังคมวิทยา

Abstract

This article has three aims. The first is to present the ideas for all readers to have a better understanding regarding the meaning and importance of a cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences. The second is to show the similarities and differences of principles and methods between cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences and general research in terms of context and methodology. Finally, but importantly, the article reveals new perspectives of cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences that lead to a current and future trend. The authors synthesize the essential information from books, textbooks and research papers, as well as their own research experience on cross-cultural research. At the beginning of the article, an introduction

of cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences is presented, followed by the methodology of cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences. The last part of the article presents examples of cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences in various contexts. This will be of assistance for readers to see some guidelines and benefits of cross-cultural research in social sciences and behavioral sciences.

Keywords: Research methodology, Social and Culture, Education, Psychology, Sociology

การวิจัยข้ามวัฒนธรรม (Cross-Cultural Research)

การวิจัยข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ทำการศึกษาวิจัยภายใต้วัฒนธรรมตั้งแต่สองวัฒนธรรมขึ้นไป โดยเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถศึกษา ธรรมชาติ และผลกระทบของ วัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดทาง วัฒนธรรมที่ปรากฏในการวิจัยทาง พฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่ นอกจากนี้ การวิจัยใน ลักษณะนี้ช่วยให้สามารถเปรียบเทียบ ผลการวิจัยในหัวข้อเดียวกัน แต่ดำเนินการภายใต้วัฒนธรรม ที่ต่างกันว่า จะปรากฏข้อสรุปใน

แนวทางเดียวกันหรือต่างกันได้ อีกด้วย สำหรับการวิจัยข้าม วัฒนธรรมในสาขาทางพฤติกรรม ศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นการ เปรียบเทียบที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตัวแปรทางทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ภายใต้เงื่อนไข ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อ ระบุ คุณลักษณะ รากเหง้าที่มา และกระบวนการที่เป็นสื่อกลาง ถึงการเกิดขึ้นของความแตกต่าง ของพฤติกรรม (Berry *et al.*, 2012: 3) การวิจัยเปรียบเทียบทาง วัฒนธรรมนั้นไม่ได้เป็นการปฏิเสธ เอกลักษณะของแต่ละคน ชาติพันธุ์ วรรณะและข้อตกลงเบื้องต้นของ การวิจัยเปรียบเทียบกับสิ่งเดียวกัน ในลักษณะที่สังเกตเห็นได้ แม้ว่ามัน

อาจจะดูแตกต่างจากความเป็นจริง ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาที่เกี่ยวกับมนุษย์สามารถใช้การศึกษาข้ามวัฒนธรรมได้อย่างอิสระเพื่ออ้างถึงการเปรียบเทียบประเภทใดก็ได้ของวัฒนธรรมที่แตกต่าง ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น มุ่งเน้นการเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบที่เป้าหมายชัดเจนซึ่งจะตอบคำถามเกี่ยวกับอุบัติการณ์การแจกแจงความถี่ แนวโน้มและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Ember, 2009: 11) การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม ถือเป็นแนวโน้มใหม่ของการศึกษาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาและในกลุ่มประเทศทวีปยุโรป ที่เริ่มมีการศึกษากันอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม จะช่วยให้การประยุกต์องค์ความรู้ในเรื่องพฤติกรรมดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายและเป็นสากลมากขึ้น ความสำคัญของการวิจัยข้ามวัฒนธรรมนั้น เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เหตุผลที่ทำให้การวิจัยข้ามวัฒนธรรมมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ คือ การให้ความ

สำคัญในเรื่องความหลากหลายของชาติพันธุ์ต่างๆ ในแง่มุมของการพัฒนา ที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันในทุกพื้นที่ในโลก การละเลยความสนใจในเรื่องสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นำไปสู่ ปัญหาการเรียกร้องสิทธิ ความเสมอภาค และการเข้าถึงทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้การศึกษาวิจัยแบบข้ามวัฒนธรรมยังทำให้เกิดการเชื่อมวัฒนธรรม ความร่วมมือระหว่างนักวิจัยเป็นแนวทางในการมองวัฒนธรรมที่แตกต่าง และเป็นการป้องกันการครอบงำทางวิชาการจากชาติตะวันตก รวมทั้งทำให้เกิดความร่วมมือในการนำเสนอผลการวิจัยในระดับนานาชาติ เพื่อสร้างเครือข่ายของผู้ที่มีความสนใจร่วมกัน

แนวคิดวิธีการวิจัยข้ามวัฒนธรรม (Methodological Concepts in Cross-Cultural Research)

วิธีการวิจัยสำหรับการวิจัยข้ามวัฒนธรรมในทางสังคมศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเน้นการวิจัยเชิงพรรณนา การศึกษาทุกด้านของชีวิตและกิจกรรม การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการสะสมทาง

ประเพณีมากกว่าปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม การศึกษาทางด้านบรรทัดฐานที่เน้นกฎเกณฑ์ที่มีร่วมกันในการทำกิจกรรมของคนในสังคม การศึกษาเชิงโครงสร้างและการก่อกำเนิดที่การคั่นหารากเหง้าของการเกิดวัฒนธรรม ส่วนการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางด้านพฤติกรรมศาสตร์เน้นเรื่องการปรับตัว การแก้ปัญหา การเรียนรู้และอุปนิสัยของบุคคล การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมต่างๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรม การวิจัยข้ามวัฒนธรรม มุ่งเน้นการเปรียบเทียบเป็นสำคัญ ตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นสากล การนำไปใช้ในสภาพทั่วไป ศึกษาในวัฒนธรรมหนึ่งแล้วนำไปใช้ในวัฒนธรรมหนึ่ง ดังนั้นการวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์จึงเป็นการศึกษาที่เชื่อมโยงการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง หลากหลายในสภาพการณ์ปัจจุบัน (Social Cultural Diversity)

อย่างไรก็ตามการวิจัยข้ามวัฒนธรรมมีหลักการทางวิธีวิทยาการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะ

(Methodological Features of Cross-Cultural Research) บางครั้งอาจจะมองว่าการวิจัยข้ามวัฒนธรรมมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับการวิจัยกึ่งทดลอง (Cross-Cultural Research as Quasi-Experiments) มุ่งเน้นผลของการเปรียบเทียบเป็นสำคัญ ใช้ตัวอย่างที่มีอยู่ในสภาพจริงตามธรรมชาติ ซึ่งบางครั้งก็ไม่มีกลุ่มควบคุม อาจจะมีหรือไม่มีการจัดกระทำกับตัวแปรทดลอง อาจจะมีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรเกิน หรือสถานการณ์เงื่อนไขต่างๆ ที่ไม่ต้องการศึกษาและอาจจะมีผลต่อการศึกษาวิจัย ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยผิดพลาดไม่ตรงกับความเป็นจริง โดยการวิจัยข้ามวัฒนธรรมถือหลักการที่สำคัญว่าไม่มีสูตรสำเร็จสำหรับวัฒนธรรม (Unpackaging Culture) และอคติความลำเอียงถือเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องระมัดระวังที่สุดสำหรับการศึกษาวิจัยแบบข้ามวัฒนธรรม (Bias as the Major Threat in Cross-Cultural Studies) ทั้งหมดที่สรุปมานี้ถือเป็นหลักและหัวใจสำคัญของการวิจัยข้ามวัฒนธรรม (van de Vijver & Leung, 2021: 4-9)

ความ เป็น สากล (Universality)

ความเป็นสากลเป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การวิจัยข้ามวัฒนธรรมเป็นการวิจัยที่มีลักษณะแตกต่างไปจากการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการอื่นๆ ในแง่ที่ใช้การเปรียบเทียบเป็นสำคัญ การวิจัยแบบนี้จะช่วยตอบคำถามที่เป็นสากล และการนำไปใช้ในสภาพต่างๆ ไปโดยไม่มีขีดจำกัดทางด้านวัฒนธรรม ผลการวิจัยในวัฒนธรรมหนึ่งอาจจะถูกนำไปใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ดังนั้นวิธีการแบบนี้จึงถือว่าเป็นแนวทางใหม่ในการแสวงหาคำความรู้ทางวิชาการทางการวิจัย ที่จะนำไปสู่ความคิดใหม่ๆ อันเป็นแนวคิดหลัก

นอกจากนี้การวิจัยข้ามวัฒนธรรมนั้นผลการวิจัยที่ได้จะ

มาจากปัญหาความเป็นสากลของข้อค้นพบจากการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากการวิจัยในทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทฤษฎีและข้อมูลที่น่ามาใช้ มีพื้นฐานมาจากการอ้างอิงพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งพฤติกรรมมนุษย์มาจากปัจจัยต่างๆ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนั้น ถ้าวินิจฉัยพฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยทำการสังเกต ทดลอง หรือรวบรวมข้อมูลการวิจัย การสรุปและการอ้างอิงแนวคิด ทฤษฎีจึงอยู่ภายใต้อิทธิพลของการตีความเชิงวัฒนธรรมนั้นๆ ไม่ได้ปลอดจากอิทธิพลของวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่นความเป็นสากลในเรื่องของความก้าวร้าว (Kornadt *et al.*, 1992: 250-268) ที่สามารถแสดงได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงตัวอย่างความเป็นสากลในเรื่องความก้าวร้าว

คุณลักษณะ	ความเป็นสากล		
	คุณสมบัติทาง ชีววิทยา	ทุก วัฒนธรรม	บาง วัฒนธรรม
การเกิดความก้าวร้าว	เป็น	เป็น	ไม่เป็น
ความก้าวร้าวต่อบุคคลอื่น	เป็น	เป็น	เป็น
อคติตามเพศสถานะ	ไม่สามารถระบุได้	เป็น	ไม่เป็น
แรงจูงใจ	ไม่เป็น	ไม่เป็น	เป็น
ความก้าวร้าวในฐานะการเรียนรู้	ไม่เป็น	เป็น	เป็น
รูปแบบของพฤติกรรม	ไม่เป็น	ไม่เป็น	เป็น
รูปแบบของการควบคุม	ไม่เป็น	ไม่เป็น	เป็น

ความก้าวร้าวสามารถตรวจสอบได้ในแง่ของโครงสร้าง โดยเราสามารถตรวจสอบได้ในฐานะที่เป็นการกระทำ หรือที่เป็นเจตคติต่อความก้าวร้าว ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้ในระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากความก้าวร้าวมีลักษณะของความเป็นสากลค่อนข้างมาก ในหลายลักษณะ เช่น สาเหตุ ลักษณะของการเกิด อคติทางสังคมและการมองความก้าวร้าวในฐานะที่เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลอาจจะมีปัญหาในเรื่องของภาษาที่ใช้ เนื่องจากเนื้อหาที่ใช้ในแบบวัดจะก่อให้เกิดโครงสร้างหรือมโนภาพในการตอบแบบวัดได้อย่างถูกต้องตรงกัน หรือมีความสมบูรณ์เหมือนกัน

มากกว่า 1 ภาษาได้หรือไม่ บางอย่างอาจจะทำได้ในภาษาหนึ่งแต่ทำไม่ได้ในอีกภาษาหนึ่ง จึงเป็นเรื่องที่นักวิจัยข้ามวัฒนธรรมจะต้องพิจารณาอย่างเคร่งครัด

อนุกรมวิธานว่าด้วยการวิจัยข้ามวัฒนธรรม (A Taxonomy of Cross-Cultural Research)

การวิจัยข้ามวัฒนธรรมมีลักษณะของการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างกันไปในสามมิติ ดังนี้คือ มิติแรก คือ การทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างการวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเพื่อทดสอบสมมติฐาน ซึ่งในการวิจัยเชิงสำรวจนักวิจัยอาจจะไม่มีภาพที่แน่นอนเกี่ยวกับผลของ

การศึกษาที่จะมาจากการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างที่นักวิจัยคาดหวัง โอกาสทุกอย่างเป็นไปได้เมื่อนักวิจัยเข้าสู่วัฒนธรรมที่พวกเขาไม่รู้จักคุ้นเคย หรือการทบทวนวรรณกรรมอาจจะยังมีไม่เพียงพอสำหรับการตั้งสมมุติฐานว่าผลการเปรียบเทียบจะออกมาแตกต่างหรือไม่แตกต่างกัน มิติที่สอง คือ การใช้ตัวแปรด้านบริบทต่างๆ เพื่ออธิบายวัฒนธรรม ความแตกต่างและหรือการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านบริบทที่อาจเป็นไปได้ในประชากรของการศึกษาในสภาพธรรมชาติ ซึ่งจะมีตัวแปรทางด้านบริบทมากมาย เช่น ระดับการศึกษา อายุ สถานภาพสมรส คุณลักษณะต่างๆ ทางจิตวิทยา (บุคลิกภาพ เจตคติ ความเชื่อรูปแบบความรู้ ความเข้าใจ ฯลฯ) ตัวแปรบริบทเหล่านี้สามารถทำให้เกิดความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมได้ และมีมิติที่สามคือ ความแตกต่างระหว่างโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ แม้ว่าการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจะมุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวแปรและพยายามระบุถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างของตัวแปรเหล่านั้น ในการวิจัยข้ามวัฒนธรรมก็ต้องไม่ลืมว่ายังมีมิติโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศครอบอยู่ (van de Vijver & Leung, 2021: 25-29 ; Halford, & van de Vijver, 2020: 3-9)

ระเบียบวิธีและการออกแบบ (Methods and Design)

แนวทางหลักในการทำวิจัยสำหรับการวิจัยข้ามวัฒนธรรม คือ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะทำการศึกษาได้ในสองลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นการศึกษาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น การใช้แบบวัด (Psychometric) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบทดสอบ (Test) การสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey) การศึกษาแบบกึ่งการทดลอง (Quasi-Experiment) การศึกษาในห้องปฏิบัติการ (Laboratory) การศึกษาด้วยการจัดกระทำต่างๆ ในสังคม (Intervention) หรือลักษณะที่สองคือศึกษาจากแหล่งข้อมูล ทางด้าน

ประชากร ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์วรรณา โดยทำการเก็บข้อมูลอย่างลึกซึ้งในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการศึกษาในลักษณะที่สองนี้ อาจจะใช้การวิเคราะห์ชุมชน (Community Analysis) หรือวิเคราะห์เอกสารต่างๆ (Documentary Analysis) หรือการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-analysis) ซึ่งการเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรม จะต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) โดยในกระบวนการเก็บข้อมูล นักวิจัยจะต้องเก็บด้วยเครื่องมือหรือวิธีการวัดที่เป็นลักษณะเดียวกันในแต่ละวัฒนธรรม (ในแง่ของโครงสร้างทางภาษา การมโนภาพและความเข้าใจที่มีต่อเนื้อหาของการวัด) ทั้งนี้สิ่งที่ถูกวัดอาจจะมีแตกต่างกันแต่จะมีบทบาทเหมือนกันในแต่ละวัฒนธรรม (ความเป็นสากล) หรือพฤติกรรมเดียวกันแต่มีความหมายที่แตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม โดยในมิติการวัด ผู้วิจัยจะต้องมีความแน่ใจว่าเนื้อหาในการวัดตัวแปรนั้นๆ มีความเหมาะสมในเชิงวัฒนธรรม ความเป็นสากลพอที่จะนำไปใช้ใน การวิจัยข้ามวัฒนธรรม โดยแบบวัดจะมีการคำนึงถึงเรื่องราว

และเนื้อหาของสถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ในการวัด ในเรื่องของ การแปลผลแบบวัดการวิจัยข้าม วัฒนธรรมจะขจัดปัญหาความเข้าใจ ไม่ตรงกันอันเนื่องมาจากการแปล ด้วยวิธีการแปลกลับอีกครั้ง (Back Translating) อธิบายได้ว่า หลังจากที่มีการแปลแบบวัดจากภาษาไทย ไปเป็นภาษาอังกฤษด้วยผู้แปลคน ที่หนึ่งแล้ว จะทำการแปลจากภาษาอังกฤษกลับมาเป็นภาษาไทย ด้วยผู้แปลคนที่สอง จากนั้นนำเอาไป เปรียบเทียบกับต้นฉบับเดิมที่เป็น ภาษาไทย เพื่อพิจารณาว่ามีความ สอดคล้องตรงกันมากน้อยแค่ไหน อย่างไร โดยสรุปหลักการของการ วิจัยข้ามวัฒนธรรมคือการคำนึงถึง ความเท่าเทียม (Equivalence) อคติ ในเรื่องของการเปรียบเทียบ (Bias) แหล่งที่มาของข้อมูล (Sources) และการตรวจสอบข้อค้นพบของการ วิจัย (Detection) (van de Vijver & Leung, 2021: 11-22)

ปัจจุบันการวิจัยข้าม วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการ ศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์และ สังคมศาสตร์กระแสหลักและมี ผลกระทบสำคัญในการศึกษาแบบ จำลองแนวคิดของพฤติกรรมมนุษย์

ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของวิธีการศึกษาทางจิตวิทยาสังคม ระเบียบวิธีการวิจัย แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาใช้กับการศึกษาการวิจัยข้ามวัฒนธรรมได้ (Matsumoto *et al.*, 2010: 273-298) ดังนั้นในการศึกษารูปแบบการใช้ชีวิตแบบข้ามวัฒนธรรมนี้ จะเป็นการศึกษาที่ช่วยทำความเข้าใจและสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

การสุ่มตัวอย่าง (Sampling of Participants)

การศึกษาการเปรียบเทียบวิธีการหรือรูปแบบของการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างเชิงเส้นสำหรับการวิจัยโดยปกติจะไม่สนใจตัวอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการตรวจสอบ แต่สำหรับการวิจัยข้ามวัฒนธรรมการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรขนาดใหญ่โดยตัวอย่างที่มีขนาดไม่มากนักเป็นเรื่องที่อาจมีความจำเป็น (van de Vijver & Leung, 2021: 32-34) ตัวอย่างของการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐและประเทศจีน ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่างบอกเราว่าการ

อนุมานขนาดตัวอย่างจะต้องมีความเท่าเทียมกันเท่านั้น แต่การวิจัยข้ามวัฒนธรรมอาจจะมีข้อจำกัดหลายอย่างมากว่าการวิจัยโดยทั่วไป ดังนั้นอาจจะต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างบางรูปแบบ หรือการกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับการสำรวจระหว่างประเทศที่มีขนาดใหญ่ด้วยกรอบวิธีคิดบางอย่างที่ตอบสนองต่อข้อจำกัดนั้น ตัวอย่างการวิจัยข้ามวัฒนธรรมเรื่อง พื้นที่ทางสังคม และรูปแบบการใช้ชีวิต: การศึกษาข้ามวัฒนธรรม (ไทย-ออสเตรเลีย) (รังสรรค์ โฉมยา และ อารยา ปิยะกุล, 2563: 31-41) ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากงบประมาณของการวิจัยเป็นหลัก โดยตัวอย่างของการศึกษาทั้งหมดได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) มาจากทุกคณะฯ จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยโมนาช เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย มหาวิทยาลัยละ 100 คน ได้ตัวอย่างจำนวน 200 คน ทั้งนี้ โดยถือว่า จำนวนตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวอย่างสองกลุ่ม แม้ว่าการประมาณจากตัวอย่างที่มี

1,000 รายมีแนวโน้มที่จะประมาณค่าพารามิเตอร์ได้มากกว่า แต่การประมาณค่าพารามิเตอร์จากประชากรด้วยจำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 100 คน ก็สามารถทำได้ และให้การประมาณค่าในระดับที่ยอมรับได้ (Healey, 2015: 153-154) ข้อควรระวังเกี่ยวกับขั้นตอนนี้คือ การทดสอบจะไม่น่าเชื่อถือหากความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มไม่เท่ากัน หากมีข้อสงสัยผู้วิจัยก็ควรจะทำการศึกษาตรวจสอบก่อน ถ้าความแปรปรวนพิสูจน์แล้วว่าไม่เท่ากันและขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก สองกลุ่มรวมกันมากกว่าหรือเท่ากับ 30 ค่าวิกฤตอาจถูกประมาณค่าโดยการทดสอบค่าซีส (z) เพื่อความสะดวก แต่ถ้าสองตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (แต่ละกลุ่มมีตัวอย่างมากกว่าหรือเท่ากับ 30 ขึ้นไป) ก็จะทำให้ผลการประมาณที่ดีได้ (Dowdy *et al.*, 2004: 190-196)

การยกระดับมาตรฐานความเที่ยงตรงของการวัด (Measurement Validity Enhancement)

มาตรฐานของการวิจัยสำหรับการวิจัยข้ามวัฒนธรรม เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาในลำดับแรก

ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบในเรื่องของภาษาและการใช้สำนวนถ้อยคำในข้อคำถามว่ามีความถูกต้องเหมาะสมกับตัวอย่างของการศึกษาหรือไม่และตรงตามความหมายของแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นหรือไม่อย่างไร รวมทั้งมีสำนวนที่ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านแล้วเข้าใจความหมายและสามารถตอบได้ตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด หลังจากนั้นจึงนำเอาแบบวัดไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อนำมาตรวจสอบคุณภาพอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งรวมทั้งการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทางทฤษฎี (Construct Validity) โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หากผลการวิเคราะห์พบว่า (Tabachnick *et al.*, 2018: 476-527) ค่าสถิติสุดท้าย (Final Statistics) แสดงจำนวนองค์ประกอบ ครบตามทฤษฎี และแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรได้ ทุกองค์ประกอบมีผลการวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์ (ทุกองค์ประกอบมีค่า

Eigenvalues มากกว่า 1) จึงจะถือได้ว่าแบบวัดมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทางทฤษฎีในระดับที่น่าพอใจ (Kemp *et al.*, 2021: 387) หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ดำเนินการปรับปรุงแบบวัดอีกครั้งหนึ่งก่อนนำเอาแบบวัดไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือในชุดต่างๆ โดยใช้สหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ของสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Biserial Correlation Coefficient) ซึ่งใช้เกณฑ์ค่าสหสัมพันธ์ที่มีค่าตามระดับจำนวนตัวอย่างของการ Tryout และผลการทดสอบพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความสามารถในการจำแนกสูง (McIver & Carmines, 1981: 24) (Gravetter *et al.*, 2021) สุดท้ายคือการพิจารณาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาค ซึ่งตามเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ค่าน้อยกว่า .50 ถือว่าใช้ไม่ได้ (Unacceptable) ค่ามากกว่า .50 ขึ้นไปถึง .60 ถือว่ามีความเชื่อมั่น

ในระดับต่ำ (Poor) ค่ามากกว่า .60 ขึ้นไปถึง .70 ถือว่ายังมีข้อเคลือบแคลงสงสัย (Questionable) ค่ามากกว่า .70 ขึ้นไปถึง .80 ถือได้ว่ามีระดับค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้โดยทั่วไปในการวิจัยโดยทั่วไป (Acceptance) ค่ามากกว่า .80 ขึ้นไปถึง .90 ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นในระดับดี (Good) และ ค่ามากกว่า .90 ขึ้นไป ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นในระดับยอดเยี่ยม (Excellent) (George & Mallery, 2020: 244) สำหรับการวิจัยข้ามวัฒนธรรมค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) ของครอนบาคควรมีค่ามากกว่า .80 ขึ้นไปเพื่อให้ผลของการวิจัยอยู่ในมาตรฐานที่ดี แม้ว่าค่าความเชื่อมั่นต่ำสุดที่จะยอมรับได้ในงานวิจัยโดยปกติทั่วไปคือเท่ากับ .7 ขึ้นไป (Kemp, *et al.*, 2021: 409) ก็ตาม

ตัวอย่างการวิจัยข้ามวัฒนธรรมเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความก้าวร้าวในการขับขี่ของนิสิตมหาวิทยาลัย: การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมไทย, อินโดนีเซียและออสเตรเลีย (Chomeya & Piyakul, 2012: 26-29) ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างแบบวัดต้นฉบับในภาษาไทยขึ้นมาก่อน

หลังจากพัฒนาแบบวัดต้นฉบับในภาษาไทยเสร็จและผ่านการหาคุณภาพเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translation) จากนั้นก็ให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาต่างประเทศแปลจากฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย (Back translation) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาทางภาษาให้มีความใกล้เคียงกันหรือมีความแตกต่างกันน้อยที่สุด โดยในกระบวนการพัฒนาหากพบว่ามี ความแตกต่างก็จะต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ความหมายตรงตามต้นฉบับมากที่สุด หรือมีความหมายเหมือนกันแทบทุกประการ ทำการตรวจสอบการแปลและความหมายเดิมอีกครั้งและทำการแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษปรับและเรียบเรียงจนมีข้อความใกล้เคียงต้นฉบับ โดยคำนึงถึงมาตรฐาน ความสุภาพ แนวปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น ๆ ส่วนในฉบับภาษาอินโดนีเซีย ได้ดำเนินการสร้างดังนี้ คือ หลังจากพัฒนาแบบวัดต้นฉบับในภาษาอังกฤษเสร็จ ผู้วิจัยดำเนินการแปลจากฉบับภาษาอังกฤษเป็นภาษาอินโดนีเซีย (Translation) จากนั้นก็ให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาต่างประเทศ

แปลจากฉบับภาษาอินโดนีเซียมาเป็นภาษาอังกฤษ (Back translation) และแปลจากฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นมาเป็นภาษาไทยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาทางภาษาว่ามีความใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดกับต้นฉบับในภาษาไทย หากพบว่ามี ความแตกต่างก็จำดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ความหมายตรงตามต้นฉบับมากที่สุด หรือมีความหมายเหมือนกันทุกประการ ทำการตรวจสอบการแปลและความหมายเดิมอีกครั้งและทำการแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษและแปลไปเป็นภาษาอินโดนีเซียอีกครั้งหนึ่ง โดยปรับและเรียบเรียงจนมีข้อความใกล้เคียงต้นฉบับ และคำนึงถึงมาตรฐาน ความสุภาพ แนวปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นสำคัญ (Chan *et al.*, 2018: 43-45) ซึ่งการทำให้แบบวัดสำหรับการศึกษาวิจัยแบบข้ามวัฒนธรรมให้มีความเท่าเทียมกันถือเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ดังนั้น การประเมินความเท่าเทียมกันของแบบทดสอบในภาษาต่าง ๆ นักวิจัยจึงมีความสำคัญอย่างที่สุด (Hedrih, 2020: 99) ซึ่งในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรมที่ศึกษาในตัวอย่าง

หลาย ๆ ประเทศ ตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นนี้ เช่น การศึกษาของ Dao-Tran, Seib, Jones, and Anderson (2018: 1-7) ซึ่งทำการศึกษาการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับสุขภาพ ความเกี่ยวข้องกับระหว่างปัจจัยทั้งสองในหญิงสูงวัยในประเทศเวียดนามและประเทศออสเตรเลีย และงานการศึกษาของ Ozkana, Lajunen, Chliaoutakisc, Parker, and Summala (2006: 1011-1018) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างพฤติกรรม การขับขี (รูปแบบการใช้ชีวิตแบบหนึ่ง) โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบ 6 ประเทศ ในประเด็นความสามารถในการประยุกต์ใช้ ทักษะการรับรู้และทักษะด้านความปลอดภัย สัมพันธ์กับขีดจำกัดความเร็ว เป็นการสำรวจทักษะการขับขีในกลุ่มตัวอย่างจากอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ กรีซ อิหร่านและตุรกี นอกจากนี้ในงานการศึกษาวิจัยของ Frambach *et al.* (2012: 738-747) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การทบทวนประเด็นโลกาภิวัตน์เกี่ยวกับการเรียนรู้

โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่าส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไร ทั้งนี้ เนื่องจากบริบทการศึกษาและแนวทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม เก็บตัวอย่างจากโรงเรียนแพทย์สามแห่งในภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ในเอเชียตะวันออกเฉียงตะวันออกเฉียงและยุโรปตะวันตกตามลำดับ ผลการศึกษา พบว่า ให้คำตอบว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานก็สามารถนำไปใช้ในบริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้ ซึ่งการที่งานวิจัยที่ยกตัวอย่างในข้างต้นจะให้ข้อสรุปของผลการวิจัยข้ามวัฒนธรรมที่ถูกต้องได้นั้นแสดงว่ามาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต้องไม่มีความแตกต่างกัน จึงจะสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัยทุกประการ

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การวิจัยข้ามวัฒนธรรมมีเทคนิคและแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่หลายแนวทาง ขึ้นอยู่กับประเด็นในการศึกษาของการวิจัย

นั้นๆ เช่น การวิเคราะห์เบื้องต้น (Preliminary Analyses) การวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับอคติต่างๆ (Item Bias Analysis) การวิเคราะห์เทคนิคเชิงโครงสร้าง (Structure-Oriented Techniques) การวิเคราะห์โครงสร้างภายใน (Internal Structure Analysis) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationships) เทคนิคการวิเคราะห์เชิงระดับ (Level-Oriented Techniques) ขนาดอิทธิพล (Effect Sizes) วิเคราะห์โดยไม่มีตัวแปรบริบท (Analyses without Context Variables) วิเคราะห์ตัวแปรภายใต้บริบท (Analyses with Context Variables) การวิเคราะห์ตัวแปรกำกับและตัวแปรคั่นกลาง (Mediation and Moderation Analysis) การวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) การวิเคราะห์ระดับของผลรวมและทิศทางโครงสร้าง (Combinations of Level- and Structure Orientations) ฯลฯ (van de Vijver & Leung, 2021: 64-137) ซึ่งการวิเคราะห์เหล่านี้ผู้อ่านสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากตำราเกี่ยวกับการวิจัยข้ามวัฒนธรรม โดยคณะผู้เขียนจะไม่นำเสนอรายละเอียดในบทความนี้

ตัวอย่างงานวิจัยที่ทำการวิจัยข้ามวัฒนธรรม

Hofstede and McCrae (2004: 38-52) ได้ทำการศึกษาบทบาทรูปแบบบุคลิกภาพและวัฒนธรรม ความเชื่อมโยงลักษณะและมิติทางวัฒนธรรม โดยทำการศึกษารูปแบบทางด้านบุคลิกภาพในแต่ละยุคสมัย เปรียบเทียบลักษณะทางด้านบุคลิกภาพของคนสมัยก่อน (ศตวรรษที่ 18) กับบุคลิกภาพของคนในศตวรรษที่ 20 เพื่อนำเสนอมุมมองทางด้านบุคลิกภาพ รูปแบบพฤติกรรมต่างๆ การใช้ชีวิต ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคลิกภาพภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป

Özkana *et al.* (2006: 1011-1018) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมการขับขี (รูปแบบการใช้ชีวิตแบบหนึ่ง) โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบ 6 ประเทศ จุดมุ่งหมายแรกของการศึกษาคั้งนี้คือเพื่อศึกษาความสามารถในการประยุกต์ใช้ ทักษะการรับรู้และทักษะด้านความปลอดภัย สัมพันธ์กับชีวิตจำกัด

ความเร็ว เป็นการสำรวจทักษะการ ขับขี่ในกลุ่มตัวอย่างจากอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ ฟินแลนด์ กรีซ อิหร่าน และตุรกี โดยมีสมมุติฐานว่า ทักษะ การรับรู้และทักษะ ทักษะด้าน ความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและ การมีส่วนร่วมในอุบัติเหตุทางถนน และเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ ระหว่างทักษะการรับรู้และทักษะ ด้านความปลอดภัย กับการได้รับ โทษทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การจราจร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน จาก 6 ประเทศ ผลการ วิจัยพบว่าทักษะการรับรู้และทักษะ ด้านความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและ การมีส่วนร่วมในอุบัติเหตุทางถนน ในประเทศในยุโรปตะวันตกมากกว่า กรีซ อิหร่านและตุรกี ที่พบว่า ไม่สอดคล้องกันระหว่างทักษะการ รับรู้และทักษะด้านความปลอดภัย แต่การรับรู้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง กับ ความปลอดภัย และการมี ส่วนร่วมในอุบัติเหตุทางถนน

Dao Tran *et al.* (2014: 1-7) ได้ทำการศึกษาการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ ระหว่างคุณภาพชีวิตกับสุขภาพ

ความเกี่ยวข้องระหว่างปัจจัยทั้งสอง ในหญิงสูงวัยในประเทศเวียดนาม และประเทศออสเตรเลีย เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพกลุ่มตัวอย่าง เป็นหญิงสูงอายุจำนวน 305 คน ใช้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการ ทดสอบทางสถิติด้วยการทดสอบ ค่าไคสแควร์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในประเทศเวียดนาม ลักษณะรูปแบบ การบริโภคอาหาร อายุ และ สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์ กับสุขภาพกาย การออกกำลังกาย เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ส่วนประเทศ ออสเตรเลียการออกกำลังกาย เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย กิจกรรม การออกกำลังกายและดัชนีมวล กายมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย ส่วนตัวแปรด้านอายุ การบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการนอน หลับมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต ส่วนในประเทศเวียดนาม อายุ การ บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การ นอนหลับมีความสัมพันธ์กับสุขภาพ กาย ความแตกต่างชี้ให้เห็นอิทธิพล ของรูปแบบการใช้ชีวิตที่ส่งผล ต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ แตกต่างกันในสองประเทศ

สรุป

การวิจัยข้ามวัฒนธรรมในทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมและบริบททางสังคมที่เป็นสากล การวิจัยที่มุ่งตอบคำถามว่า ทฤษฎีและผลวิจัยในวัฒนธรรมหนึ่งนำไปใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งได้หรือไม่ การเน้นวัฒนธรรมเฉพาะแห่ง มุ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างในการตีความ การเปรียบเทียบผลวิจัยในเชิงอภิปรายมากกว่าในเชิง

ประจักษ์ การตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม เช่น ผลของวัฒนธรรมสากล ต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยอาศัยวิธีวิทยาการวิจัยที่มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อประเด็นปัญหาการวิจัยที่มีความทันสมัย ดังนั้นการวิจัยในลักษณะนี้จะเป็นการวิจัยที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยในโครงการต่างๆ มากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ในมุมมองของการพัฒนาพื้นที่ต่างๆ อย่างเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง

- รังสรรค์ โฉมยา และ อารยา ปิยะกุล. (2563). พื้นที่ทางสังคมและรูปแบบการใช้ชีวิต: การศึกษาข้ามวัฒนธรรม (ไทย ออสเตรเลีย). *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(2), 31-41.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.M., Chasiotis, A. & Sam, D.L. (2012). *Cross-cultural psychology: research and applications*. Cambridge University Press.
- Chan, K.T., Nguyen, T.H. & Tran, T.V. (2018). *Developing cross-cultural measurement in social work research and evaluation*. Oxford University Press.
- Chomeya, R. & Piyakul. (2012). The study on student's aggressive driving behavior in university: cross-cultural research (Thailand, Indonesia, Australia). *Higher Education of Social Science*, 3(3), 26-29.

- Dao-Tran, TH., Seib, C., Jones, L. & Anderson, D. (2018). A cross-cultural comparison of health-related quality of life and its associated factors among older women in Vietnam and Australia. *BMC Research Notes*, 11(174), 1-7. <https://doi.org/10.1186/s13104-018-3282-0>.
- Dowdy, S., Wearden, S. & Chilko, D. (2004). *Statistics for research (3rd ed)*. Wiley-Interscience A JOHN WILEY & SONS, INC.
- Ember, C.R. (2009). *Cross-cultural research methods*. AltaMira Press.
- Frambach, J.M., Driessen, E.W., Chan, L.C., Vleuten, C.P. & Van der, M. (2012). Rethinking the globalisation of problem based learning: how culture challenges self directed learning. *Medical Education*, 46(8), 738-747.
- George, D. & Mallery. (2020). *IBM SPSS statistics 26 step by step: a simple guide and reference*. Routledge.
- Gravetter, F.J., Wallnau, L.B., Forzano, L.B. & Witnauer, J.E. (2021). *Essentials of statistics for the behavioral sciences*. Cengage Learning.
- Halford, K.W. & van de Vijver, F.J.R. (2020). *Cross-cultural family research and practice*. Academic Press.
- Healey, J.F. (2015). *The essentials of statistics: a tool for social research*. Wadsworth Publishing.
- Hedrih, V. (2020). *Adapting psychological tests and measurement instruments for cross-cultural research: an introduction*. Routledge.
- Hofstede, G. & McCrae, R.R. (2004). Personality and culture revisited: linking traits and dimensions of culture. *Cross-cultural research*, 38(1), 52-88.
- Kemp, R., Snelgar, R., Brace, N. & Harrison, V. (2021). *SPSS for psychologists*. Red Globe Press.

- Kornadt, H.J., Hayashi, T., Tachibana, Y., Trommsdorff, G. & Yamauchi, H. (1992). Aggressiveness and its developmental conditions in five cultures. In: Iwawaki S., Kashima Y. & Leung K (eds) *Innovations in Cross-cultural Psychology* (pp. 250-268). Swets & Zeitlinger.
- Matsumoto, D., Vijver, Fons J.R. & van de. (2020). *Cross-cultural research methods in psychology*. Cambridge University Press.
- Mclver, J.P. & Carmines, E.G. (1981). *Unidimensional scaling*. Sage Publications.
- Özkana, T., Lajunenb, T., Chliaoutakisc, J. E., Parkerd, D. & Summalaa, H. (2006). Cross-cultural differences in driving skills: a comparison of six countries. *Accident Analysis & Prevention*, 38(5), 1011-1018.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. & Ullman, J.B. (2018). *Using Multivariate Statistics (7th edition)*. Pearson.
- van de Vijver, F.J.R. & Leung, K. (2021). *Methods and data analysis for cross-cultural research*. Rosedog Press.